№ 106. Tartus, 16. ſeptembril 1889.

Kolmaskümneskolmas aastakäik.

Tellimiſe hind on:

Postiga aast. 3 r. — k. Ilma postita aast. 2 r. 60 k
„ ½ „ 1 „ 70 „ „ „ ½ „ 1 „ 40 „
„ ¼ „ 1 „ — „ „ „ ¼ „ — „ 80 „
„ kuus — „ 50 „ „ „ kuus — „ 30 „
Iga ükſik nummer 3 kop.

Tellimiſi ja kuulutuſi wõtawad wastu:

Tartus: Postimehe toimetus ja trükikoda, Wares, Schmidt, Kuuſe, Sachker. Tallinnas: Postimehe talitus, Harju wärawas, K. Buſch, Jakobſon, Kluge & Ströhm, Waſſermann, Riphardt Tõnismäel, Troll, Eesti Põllumeeste pood. Pärnus: Treufeldt, Muſt, Roller. Toris: A. Martſon. Sindis: Kirſchbaum.

Postimees.

Tuleb 3 kord nädalis wälja

ja on Tartus ja Tallinnas ſaada igal teiſipäewal, neljapäewal ja laupäewal. Toimetus on Tartus Peterburi uulitſas nr. 3 (Henningi platſi ääres) K. A. Hermanni trükikojas. Tallinnas on „Postimehe“ talitus Harju wärawas, Tesloni majas. — Toimetuſe adreſs liht- ja raha-kirjadele: „Postimehe‘ toimetuſele Tartus; Wene keeles: Въ редакцію газеты „Postimees“, Дерптъ. — Kuulutuste korpusrida 5 kop., lehe eesotſas 10 kop.

Tellimiſi ja kuulutuſi wõtawad wastu:

W.-Wändras: Tannebaum. Kärus: H. Lemberg. Kerkus: Kudewitta. Abja-Perakülas: Semper. Hallingas: Kuuſik. Wiljandis: Karow, Feldt, Grünwald. Winter. S.-Jaanis: A. Hakkaja. Põltſamaal. Leihberg, Puchk, Jürmann, Moks. Wõrus: Vielroſe: Walgas: Rudolff. Rakweres: Kuhs, A. H. Treumann Pika uul. nr. 51. Jõhwis: Haho. Narwas: Jakoby & Co., Grigorjew, Schönberg. Kreenholmis. Kuusmann. Paides: Seidelberg. Koerus: Leppik: Tapal: Tiemann'i kauplus. Kalles: Luuk. Amblas: proua A. Kalpus. Keilas: Maaberg. Haapſalus: Kimberg, Hollberg. Kureſaares: Lange. Raplas: Steinberg, kaupmees Saarmann. Hageris: kaupm. Baumann. Märjamaal, Tollis: Siedermann. Waiknal: Weidermann. Gatſchinas: Kirſch. Peterburis: Seelandt, Leopas.

Jätke wiinajoomiſt. 2

Wiinawaim (alkohol), mis ſuuremal ehk wähemal mõõdul kõikides joowastawates jookides on, ei ole kellegi toiduſe aine, waid mürk (kihwt), puhas mürk! Joobnud olek ei ole muud, kui mürgitamine. Waheſt on mõni, kes ſeda ei uſu. Ütelgu aga ſee, mil põhjuſel ta õpetatud uurijate ja tohtrite kindlad tunnistuſed wõib äraſalata!

Sagedasti kuulen wiimaſt üteldama: ta olla rohi, anda „ku—raaſi,“ ſiis wõida „pääd ſelga ajada,“ nagu üks koguni noor neiuke ſeda mulle ütles, mida ma ſiin, kui ka kurwastuſega ütlema pean, näituſeks, kui kaugele ja ſügawale wiin meie kallil iſamaal on tunginud. — See on küll nõnda, et wiin julgustab, aga ainult eſimeſel ſilmapilgul — ſeks korraks — ergutab, ſoendab ja kaotab waewa pilguks ajaks. Teeb ſee aga hääd, kui ſeeſuguſt ergutuſt — elawuſt — ſagedasti uuendatakſe? Kas joowastawad joogid üleüldſe tarwitajatele hää mõjuga on. Keegi elatanud arſt ütleb: „Suur hulk inimeſi igal maal ſureb iga päew wiinamürgi kätte, ſüü, mida waewalt iſe teawad. Mina ei tunne kardetawamat tõbe alustajat, kui wiinamürk.“

Uſun, et igaüks joodikut on näinud. Ta ei jõua ſeista; ta kaotab enam-wähem oma aru; ta on nõnda ütelda „raske pääga.“ Kes kauem aega joodik olnud, läheb kõhnaks, ſurnunäoliſeks, hakkab wäriſema; — õlle joojad paiſuwad eſiotſa küll rammuſaks, lähewad näoſt punaſeks, aga ſee ei ole terwe liha ja puna. Joodikul tulewad aegamööda ummuſtuſed ja hinge matmiſed. Tema nõrkeb; mis ſääl muud, kui et mürk tema ihu ja hingewõimu lõdwastanud. Sagedasti leitakſe weel joodikut, nimelt laatade ajal kodu minnes, ſurnult reel ehk tee ääres. Kes teda tappis? Kas mitte waheſt wiin? Sagedasti küll!

Et wiinamürk kohe ei tapa, tuleb ſelleſt et teda weega ſegatult joodakſe. Paljas wiinawaim ei kõlba juua. Ettewaatlikult tarwitatud, teeb ta ſellegi päraſt palju kahju. Mürk mõjub aegamööda aga kindlasti. Tema kiirestab kehasſe tekkiwaid haiguste ning tõbede mõju. See mürk on kaunis ſagedasti päris hullustuſe ſüü põhjus. Kuskil hullumajas pandi hoolega tähele ja leiti, et 100 hulludeſt 40 joomiſeſt hulluks läinud.

Ja kui mõnel nii tubli keha on, et ta joomiſe kiuste ka wanaks wõib elada, ei jää mürgitus ſellegi päraſt mõjuduſeta; ta läheb päranduſena wanemate käeſt laste kätte, kes kiduraks jääwad, põdurad, nõdrad ning tõbiſed on. Mäsſätſhuſeti riigis, Amerikas, on nähtud, et 300 puuduliku aruga inimeſe ſeaſt 145 joodikuks ſaanud wanemateſt ſündinud on. Kus lapſed nõdrameelſeks lähewad, on tähele pandud, et ſagedasti wanemad ſääl juures ſüüdlaſed on. Joodiku pojaſt ſaab ſagedasti joodik, ſeſt „käbi ei kukku kannuſt kaugele.“ Sellepäraſt ütlen: meil ei ole õigus oma keha mürgiga rikkuda, ja ſiis kurbduſes ja hädades elada, omale ja teiste tülitawaks koormaks. Wiin on päris haiguſe ſünnitaja; meie kadunud Dr. F. R. Kreutzwald ütleb: „On näha, et inimeſed aeg-ajalt ikka haigemaks jääwad, ſeſt kus enne waewalt ühel arstil tegemiſt oli, ſääl ſaawad nüüd juba kolm kuni neli arsti igapäewaſt leiba; ja kui aſi nõnda edaſi läheb, ſiis wõib arwata, et terwe ilm kord üks ſuur haigemaja ſaab olema.“ — Palju inimeſed arwawad endid ja teiſi ju ikka ainult ſiis haigeks, kui nad enam jalal ei wõi ſeista. Meie kohustus on, kõige parema mõistuſe järele oma terwiſt hoida, et töö tarwis tublideks ja kaſulikkudeks inimesteks ſaakſime. —

Ja ſee ei ole ſugugi õigus, et wili, mida loodus ülewalhoidmiſeks (toiduks) määranud, wiinaks tehtakſe. See ei ole ilus, et nii mitmed meie maal nälga kannatawad, kuna wili wiinaks tehtakſe, ning ſellega rahwa käeſt raha riiſutakſe. Kas wiin ka meie mitme palehigiga ſaadud kopikaid oma põhjatu kurku ei ole neelanud? On küll! Tahan ſiis ühe näituſe Läänemaalt anda, milleſt üteldakſe, et ſee maanurk kõige waeſem olla. Wirulaſes kirjutas keegi kord järgmiſelt:

„Kõrtſide olu näikſe Läänemaal ikka iga aastaga tugewamaks kaswawat. Kõrtsmikude kaſud näikſe tõuswat. See tuleb rahwa kaukaſt! Hiljuti juhtuſin ühe wiinawabriku raamatuſt nägema, et Kullama kihelkonna kõrtsmikud ſelleſt wabrikuſt ühe aasta ſees 10,000 rbl. eeſt wiina oſtnud. Arwame kõrtsmikkude eneste tunnistuſt mööda wäljamüümiſe hinna järele ſellele wiinale poole hinna juurde, ſiis tuleb Kullama kihelkonnal ühel aastal 20,000 rbl. wiina eeſt wälja anda. Ülepää wõime julgesti kõige Läänemaa 12 kihelkonna kohta 240,000 rbl. aastaſeks wiinarahaks arwata, arwamata weel Hiiu ja Wormſi ſaare rahwas.“ See on ſiis wiina eeſt, arwamata weel õlle eeſt! Kas ſeda raha ei wõiks paremini tarwitada? Kas ſeda maha wiſatud raha, wiinajoojad oma waimuharimiſeks ei wõiks tarwitada? Kui ſeda ſünniks, ſiis ſaakſiwad aſjad hoopis teiſemad olema, kui nad praegu weel mitmes nurgas on. Rahwa waim ſaaks ſel kombel haritud, ſilmapiir laiendatud ja mitmedgi hääd ja kaſulikud aſjad toime ſaadetud. . . Ja kus weel ſee aeg, mis joomiſega raiſatakſe, ja ſee jõud mida wiinamürk häwitab! Kui ſeda (aega ja jõudu kõik hää aſja pääle tarwitatakſe, kui palju paremaks ei läheks ſiis meie rahwa käekäik? Wirulaſe kirjaſaatja kõneleb ſiin edaſi: „Mis ſa (wiinajooja) mõtled, kui ſee arw ſinu ja ſu ſõprade wiina maha jätmiſe läbi järele jääks ja waimuhariduſe kaſuks wälja antaks. Meil oleks Läänemaal ühe aastaga 12 kihelkonnakooli ja üks Aleksandrikool elul. Igas kihelkonnas ſaakſiwad kooliõpetajad 1000 rbl. aastas palka ja pääle ſelle 50 õppijat maksuta ülespidamiſe. Järele jääks ſiisgi weel 68,000 rbl., mida kaſu kandma panekſime ja need kaſud Läänemaa waeſemate wallakoolide hääks jaotakſime. Järgmiſel aastal annakſime ſelle järeljäädawa arwu ülikooli minejatele abirahaks ja jälle järgmiſel aastal tarwitakſime ſeda mõne muu kaſuliku otstarbe hääks, kuni meil wiimaks ei waeſid ega rumalaid enam ei oleks ja rahwa elu igat pidi auuliſemaks ja jõuuliſemaks ſaaks.“ Armſad mõtted, aga kuna nad tõeks lähewad!

(Pooleli).

Antwerpeni tulekahju.

Harwa on ilmas nii ſuuri ja koledaid õnnetuſi ſündinud, kui wiimati Antwerpenis, Belgia maal. Mõneſt tükiſt on ſee koguni iſeäraline, ſeſt et ſarnaſt lugu mujal ſugugi ſündinud ei ole. Alles nüüd tulewad ſelle üle täieliſemad ſõnumid, kuid kõige hoole ja uurimiſe tõttu ei ole weelgi ſelguſele ſaadud, mil wiiſil õnnetus ſündinud. Antwerpenis aſuw wabrikant Korwilän oli Hispaniaſt 50 miljoni wana patroniſid oſtnud, et neid ära tühjendada ja materjali mujale tarwitada. Tühjendamine oli aga wäga hädaohtlik töö. Mitme patroni wabriku juureſt palus Korwilän luba ja abi ſelle töö ettewõtmiſeks, aga igal pool lükati ſoow tagaſi. Aſutas ſiis mees iſe ſelleks töökoja Antwerpeni ſadamasſe, milleks küll linna nõuukogu luba ei andnud, aga maakonna nõuukogu, kui kõrgem wõimukoht, lubas ſeda ometi, ehk küll töökoht ſuure petroleumi laagri ligidal ſeiſis. Umbes 15 miljoni patroni oli ju tühjendatud, aga ſuurem oſa weel täis, kui plahwatus käis ja kõik määratu püsſirohu kogu maad ja taewaſt tulega täitis. Iga patroni juures on wiis grammi püsſirohtu, ſee teeb 50 miljoni pääle 250,000 kilogrammi (umbes 15,000 puuda.) Wõib arwata, kui ſuurt häwituſt ſee ſünnitas, kuna püsſirohu plahwatuſe läbi ka kuulid rahena ümber lendaſiwad ja igal pool, kuhu kukkuſiwad, purustawaid jälgi jätſiwad, mille juures otſatu mürin ja pragin, mis kuulide lõhkemiſel ſündis, õhku wäriſema pani ja kõrwad lukutas. Terwe wabrik oli plahwatuſe läbi ühekorraga taewa alla wirutatud. Wabriku ligi oli ſuur Rietſhi petroleumi laager, kus umbes 100,000 tonni petroleumi ſeiſmas.

Jutunurk.

Koſilane Rakwereſt. 6

(Lõpp.)

Aadam oli ſohwa päält püsti hüpanud ja wahtis niiſuguste ſilmadega emanda otſa, nagu näeks ta kõige tahmaſemat ſarwiliſt eneſe ees. Suur ſoolatüükas naesterahwa ſuure nina otſas käis ta ſilma ees ringi, nagu õhkuw ſüſi wokirata pääl. Ta ei ſaanud ſõna ſuuſt.

„Kuda ſa emand Waheri juurde juhtud, Aadam?“ küſis pruut number 1. waljuſega. „Kõnele!“

„Ta — ta on minu — minu wana ema — ei — minu — tädi. . . Ja, ta on minu tädi!“ kogeles waene Tuts.

„Sinu tädi? Aaa — ſeda ma ei teadnud weel! Tema ja ſina — kumbgi ei ole mulle ſiiamaani öelnud, et teie ſugulaſed olete. Oo, ſee on ju ſiis wäga ilus. Aga mul on nagu weidi kadeduſt — ega ſa minu wastu ometigi truuduſt murra?“

„Mitte!“ kinnitas Aadam.

„Ma uſaldan ſind,“ ütles emand Einer ja andis Aadamile kätt, „aga nüüd lähen ma teda üles otſima, ſeda ſinu — tädi. Kuhu ta ometi nii kauaks jääb, kui külaliſed majas on.“

Emand Einer läks wälja.

„Kõige parem nõuu on, ma kaon,“ ütles Aadam iſeeneſele. „Õiget pudru ſelleſt nüüd enam wälja ei wõi tulla.“

Wiuhti! oli ta ukſe all, aga lähemal ſilmapilgul läks ſee wäljaſt lahti ja uus tont ſeiſis Aadami ees ukſe läwel. Mehikene põrkas nii ehmatanud karjatamiſega tagaſi, nagu oleks Aurora ta nina otſaſt tüki ära hammustanud.

Jah, Aurora ſeiſis läwel. . .

„Minu peigmees ſiin?“ küſis ta wõõrastades. „Kuda juhtuſid ſa ſiia? Kas ſa emand Waheriga ja tema ſõbra emand Eineriga nii hää tuttaw oled? Mõlemad on ſüdameſõbrad ja käiwad iga päew koos. Ma hakkan kartma, Aadam — — ſa tead mida. Aadam, kumba armastad ſa, et ſa ſiin majas käid?“

„Ei kumbagi,“ lõdiſtas Tuts läbi hammaste, — „aga lähme ſiit ruttu ära — ſiin on kurjad inimeſed. . .“

„Ei, enne anna mulle ſeletuſt, kuda ſa ſiin majas tuttaw oled!“

„Ma — ma ei — olegi ſiin tuttaw.“

„Soo, ja istuſid theelauas“ — näitas Aurora käega laua poole.

„See on — ma olen ikka ka natuke tuttaw,“ parandas Aadam, ſurmahigi otſa ees. „See — ſee emand Waher on minu — tädi! . . .“

„Soo! Ja emand Einer?“

„See — ſee on minu — ema — ei! — ſee on minu tüt — mitte, mitte — minu — õde — minu õde, nimelt minu õde — — — Aga tule, lähme ruttu minema!“

„Ma ei ſaa ikka weel hästi aru, kuda emand Einer ſinu ſugulane on,“ wastas neiu Jakobſon, kes huuled weriſeks pigistas, et wähegi naeru pidada.

„On ta nüüd ſinu ema, tütar wõi õde,“

„Kõik kolm, kui ſa tahad, aga lähme nüüd!“

„Miks me' ſiis ära lähme?“

„Need kaks emandat — need — need — need tahawad meid ära kihwtitada“ . . .

„Sinu tädi ja õde tahawad meid ära kihwtitada!“

„Nimelt — aga tule ſiis ometigi, armukene, tule!“

Ta hakkas Aurorat kättpidi wälja rebima. Sell ſilmapilgul astuſiwad aga mõlemad emandad kõrwal olewaſt kambriſt ſiſſe.

„Kas ſee mees ſääl on Teie õe- wõi wennapoeg?“ küſis emand Einer emand Waheri käeſt.

„Ei, ſee on minu kihlatud peigmees,“ wastas emand Waher.

„Kas ſee mees ſiin on teie wend?“ küſis Aurora emand Eineri käeſt.

„Ei, ſee on minu kihlatud peigmees,“ wastas emand Einer.

„Kas ſee on ſeeſama naesterahwas, kes Harjuwärawa kingu pääl puu otſa ronis, ja oma ſukapaela ſinu nina pääle pillas?“ küſis emand Waher Aadami käeſt.

„Ei, ſee on minu kihlatud pruut,“ kugistas Aadam kurgu põhjaſt.

„Aga mina olen ju ſinu kihlatud pruut!“ hüüdis emand Einer.

„Ja mina!“ hüüdis emand Waher.

„Ja ka mina!“ hüüdis neiu Jakobſon.

Aadam langes kokku nagu ſiſſelöödud torukübar.

Risti-uſk ei luba kolme naeſt korraga wõtta,“ ägas ta wiimaks meele ära-heitmiſega.

„Aga ſeadus ei luba kolme naeſt koſida!“ hüüdſiwad pruudid kooris.

„Aurora ma wõtan ſinu — need kaks hullu emandat jätan maha“, kiſendas Tuts ahastawa häälega.

„Sellega ei ole mina rahul!“

„Mina ka mitte!“

„Ma makſan teid mõlemaid taſa!“ möirgas Tuts, kes meeleſt üsna ſegaſeks läks.

„Siis makſate tuhat rubla!“ kriiskas emand Einer.

„Mulle tuhat wiisſada — ma olen noorem“ paristas emand Waher.

„Nii palju ma ei makſa. Sada rubla kummagile! Muidu wõite kohtusſe kaebata!“

Emandad wataſiwad ſilmi pilgutades teineteiſe otſa.

„Makske wälja,“ ütles eſimene.

„Makske wälja,“ ütles teine.

Aadam makſis.

„Nüüd minu ſüdame Aurora,“ ütles Aadam nuttes, „lähme ſiit põrgu majaſt minema.“

„Teiega ei tule ma enam kuhugile, teie olete kelm ja petis. Ma ei ole enam teie pruut!“

See oli ka ſilmapilgul ümber lendawateſt kuulideſt põlema ſüüdatud, mis jälle hirmſa plahwatamiſega ſündis. Nii oliwad esimeſed teated õnnetuſe ſündimiſe kohta, kuna hiljem mõnelt poolt jälle kõwasti tõendatakſe, tuli ei olla mitte püſſirohu wabrikus patronide tühjendamiſel lahti läinud, waid petroleumi laagris, milleſt alles ſiis patroni laſu põlema ſüüdatud ſaanud. Ehk küll hoolega aſju üle kuulatud, pole ometi otſuſele ſaadud, kumb arwamine õige on, ehk küll esimeſel kindlamad põhjuſed näiwad olewat. Õiget ſeletuſt wõikſiwad ainult tööliſed anda, kes wabrikutes ametis oliwad; nendeſt pole aga **mitte üksainus** eluga pääsnud; nende ſurnukehad ſüſineſiwad lõpmata leekide meres, ehk nende purustatud liikmed on ümberkaudu laiali pillatud. Patroni magaſinis oli õnnetuſe puhul umbes 170 tööliſt, enamasti naesterahwas, petroleumi laagris umbes 70 inimeſt töös. Pääle nende õnnetute on ligidal Austruweeli külas ſeitſe maja kõiki elanikkudega häwitatud, on ſadamas palju tööliſi ja madruſid, ühes ka möödaminijaid jalutajaid ja mängiwaid lapſi põlewa petroleumiga pritſitud ehk ümber lendawateſt kuuliteſt tabatud ja nii ſurmatud. Üks ſeltskond Inglis reiſijaid käiſiwad õnnetuſe korral parajasti ſadamas ja ſaiwad püſſirohu plahwatuſe läbi üsna puruks kiſutud. Mitmed hüppaſiwad hirmſat õnnetuſt nähes tule hirmus ſadamas wette ja uppuſiwad meresſe. Surma ſaanute arw on praegu weel täiesti teadmata. 200 ſurnud on ju üles leitud, aga wiſt on neid palju enam. Haawatuteſt ei makſa rääkida, neid ei jõua lugedagi. Igal pool uuliſatel on weriſeid päid, hädas karjuwaid inimeſi, ſüdant lõhestawaid ſündmuſi näha.

Muidu ſaiwadgi ka petroleumi laagri kojad plahwatuſel purustatud ja põlew petroleum woolas nagu meri ümberringi wälja, hirmu ja hukatuſt ſünnitades. Umbes 60,000 ruutmeetri laiuſelt lainetas tulemeri ja üksgi inimlik wõim ei ſuutnud ſeda kustutada. Terwe öö oli Antwerpeni linn tuleleekideſt päewawalgelt walgustatud. Kardeti wäga, et ka laewad ſadamas põlema lähewad, aga õnneks ei ſündinud ſeda. Tulekaitſe ei ſuutnud esiotſa muud teha, kui ainult terweks jäänud petroleumi kogusid ühtelugu weega kasta ja nii uuesti ſütitamiſe eeſt kaitsta. Palawus oli ſelle juures nii ſuur, et tulekaitſe mehi alati weega pidi üle walatama. Nende töö oli hirmus hädaohtlik ja üliraske, kuna ühtepuhku uued petroleumi waatide ja püſſirohu pakkide plahwatuſed ſündiſiwad. Tuul keerutas tuleleekiſid maru ſarnaſe kohinaga kaugele ja kõrgele, ſelle wahele kuuldus patronide paukumine ja petroleumi waatide lõhkemine, nagu ſuurtükkide mürin. See oli koledam kuulda ja näha, kui paljutes ſõja lahingutes.

Plahwatuſe pauku kuuldi kaugele eemale ja niiſama tunti ſelle mõjul maapõrumiſt. Pääle Austruweeli küla, mis pea täitſa häwitatud, on Antwerpeni linn ſuurt kahju ſaanud; pea terwes linnas on kõik aknad purustatud. Niiſama on ligidal olewa raudtee-wagonite ja muu kahju ſuur, ka laewadel ſadamas. Üleüldiſt kahju ſuuruſt ei ole weel wälja arwatud, aga wäga ſuur ſee muidugi on. Patroni magaſini wäärtuſt arwati 1 milj. pranki pääle, petroleumi laagri wäärtuſt 3 milj. pääle, iſe weel majade ja maſinate kahju, mis ka mitu miljoni kannab. Ükſi ſadama töökoha kuiwakslaſkmiſe wärgid, mis nüüd maapinnalt nagu ära pühitud on, makſiwad enam pool miljoni ja ſaiwad alles mullu ehitatud.

Südant lõhestaw on teatuſi lugeda, mis õnnetuſe kohalt tulewad. Ühes ſaalis patroni wabrikus oli 50 inimeſt tööl, enamasti nooreo neiud, 15—22 aastaſed. Need on kõik nii hirmſasti põlenud, et nende ſurnukehaſidgi ei tunta. Kole oli ſääl näha, kuhu ſurnud kanti: täitſa ſöeks põlenud ſurnukehad, ükſikud liikmed ja kehatükid, kõik ſüſimustad, oliwad ſegi maas. Küll püüti ligimeste poolt kõigiti õnnetutele abi anda: halastajad õed, arstid ja teiſed tõttaſiwad kiiresti õnnetuſe paika, aga wähe wõiſiwad nad weel päästmiſt tuua.

Mõned pääſeſiwad ka imelikul wiiſil. Üks neiu wiſati plahwatuſe mõjul umbes ſada ſammu eemale, aga jäi wigata; üks teine wirutati koguni kolmſada ſammu kaugele, aga pääſis paljalt käemurdmiſega.

Kuni petroleum põles, ei wõinud kustutamiſe pääle mõteldagi; püüti ainult tule laiemale minemiſt keelda. Ja otſata raske wäituſe läbi ſaadi ſellega korda ja lämmatati wiimati tuli, nii et kõik linn põlema ei ſaanud minna.

Wäga kiidetakſe Antwerpeni rahwa oſawõtmiſt õnnetute ſaatuſeſt, kes nende häda kõigiti kergitada ja neid aidata on püüdnud. Iſegi kõrgemateſt ſeiſusteſt inimeſed pandſiwad awitamiſes kätt külge. Ka Belgia kuningas käis ſiſemiſe miniſtri kaaſas õnnetuſe kohta ja haawatuid hospidalites waatamas, mille juures teda waimustawalt terwitati. Õnnetutele on raha korjama hakatud, ka wäljamaadel. Sakſa keiſer on ſelleks 10,000 marka andnud.

Wene maalt.

Kaugemalt riigiſt.

Peterburiſt. Riigi majanduſes oli mullune aasta nii õnneline, kui ialgi enne ſeda, nagu ſeda ju waremalt teatatud. Neil päiwil oodetakſe riigikontrolöri poolt wiimiſt otſuſt mulluste rehnungide kohta. Loodetakſe, et wähemaſt 30 miljoni ſiſſetulekud wäljaminekuteſt üle on käinud.

— Weehädalistele abiandmiſe ſelts on oma aſutuſeſt ſaadik umbes 900 päästmiſe-jaama, tuletorni, aſukohta laewahädalistele jne. aſutanud ja 3928 inim. elu päästnud. Mullu aasta on ſelts 48 laewaõnnetuſes abi andnud ja 976 inimeſt uppumiſeſt päästnud. Ültſi päävalitſus on nüüd otſustanud, päästmiſe jaamades mere waigistamiſeks tormi ajal õli tarwitama hakata ja ſelle kohta juhatuskirjaſid walmistanud. (Selleſt waigistamiſe wiiſiſt ſai hiljuti meie lehes laiemalt räägitud.)

— Püha Sinuti ülem-prokurör, Pobedonoszew, minewat ſelle kuu lõpul pikemale reiſile, esiti Krimmi.

-- Arsti departementi poolt awaldatud teatuste järele on mullu Wene maal 831,049 inimeſt hospidalites arstitud; Peterburis ükſi 101,416.

— Peterburis on üleüldſe 2833 joowastawate jookide müügikohta. Tänawu on nendes 312 aktiſi ſeaduſe wasta ekſimiſt awalikuks tulnud.

Odesſaſt teatatakſe wäga waimustawaſt ja auustawaſt wastuwõtmiſeſt, mis Serbia kuningannale ſääl käies oſaks ſaanud. Säälſe Slawi ſeltſi eeſtſeisjad käinud kuberneri kaaſas teda teretamas ja wiinud lillekimbu, mille juures kuninganna neile armulikult kätt andnud. Seltſi kooli kaswandikud laulnud Wene Keisri-laulu, mille pääle üks Serbia neiu kuningannale iluſa terwituſe kõne pidanud, keda ſee ſiis tänanud ja ſuutelenud.

Amuri jõekonnas olla ſuured kiwiſöe laagrid ülesſe leitud milleſt proowid Peterburi toodud ja ſääl wäga kiidetud.

Kodumaalt.

— Suure-Jaaniſt. Pühapäew 3. ſept. Täna oli meil Suure-Jaanlastel ſee tähtjas päew, et meie oma auustatud kunſtniku neiu Miina Hermanni orelimängu oma kirikus kuulda wõiſime, mida ſiin juba ammugi oodati. Meie ei hakka ſiin auustatud orelikunſtniku mängu mitte kritiſeerima, mis ka ſiin kohas mitmel korral kiitwalt juba on ſündinud, waid hüüame auustatud neiule kontſerdi eeſt ſüdameſt tänu järele. Mängu wahel laulis Suure-Jaani meestekoor hr. Kapp'i juhatuſel mitu kuulſate meeste laulu. Rahwaſt oli kontſerdiſt rohkesti oſa wõtmas, nii et piletite eeſt 117 rubla ſiſſe tuli, milleſt neljas oſa kiriku hääks ſai. —s.

— 3. ſept. õhtu põles Sürgawere wallas Paju talu rehi maani maha. Tuli oli liiaſt kütmiſeſt turblatega lahti läinud. Ka hulk wilja on tuleroaks ſaanud. Siin wallas on aga tulekahju korral ſellepooleſt hää, et peremehed eneste keskes ſeaduſe on teinud, tulekahju õnnetule kõik materjali ja ka raha ehitamiſeks jälle kätte muretſeda. See ſaab talude pääle krundi ſuuruſe järele ära jaotud, ja iga talu wiib oma oſa õnnetumale iſe kätte. Selle läbi on wõimatu, et keegi peremees tule läbi täitſa paljaks wõib ſaada. —s.

— Toris aſuwa rüütlikonna hobuste kaswatamiſe aſutuſele on walitſuſe poolt aastas 6000 rbl. abiraha lubatud 16 aasta pääle.

— 2. ſept. jäi Tori Kaſeküla wana taluiſa M. Tuiſk wäljalt kodu tulles ümber kukkunud linakupra koorma alla ja ſai ſurma

— Toris põles 3/4 ſept. ööſel Torilaane M. Tuusti elumaja ära. Et inimeſed magaſiwad, ſiis ei ſaadud mingit kraami wälja, ainult inimeſed ükſi. Tule hakatus teadmata. A. M.

— Pühap. 27 aug. oli Amblas Piibli-püha ja ſelle päraſt ka rahwaſt kaunis laialt kokku tulnud. Kirikuſt kodu minnes hakkaſiwad mõned mehed

---

Aadam ajas ſuu, ſilmad, ninaſõõrmed käed, kõrwad lahti ja laiali, nagu tahaks teda Niiluſe krokodil praegu ära neelata.

„Sa ei taha mind enam?“ küſiſiwad ta ſuu, ſilmad, ninaſõrmed, käed, kõrwad.

„Ei, ja weel kord ei!“ hüüdis Aurora. „Teie upitaſite kord mu iſa weeſt wälja ja ſelle eeſt tänan ma weel kord, aga Teid meheks ei wõta ma mitte.“

„Auloooola!“ hulgus Aadam pehme keelega.

„Mitte, mitte ialgi,“ kinnitas neiu tõſiſe näoga.

Aadam hakkas tuikudes toaſt wälja kobima. Emand Waher wõttis ta käeſt kinni ja tallutas ta ſaaliſt oma kambrisſe. Teiſed naesterahwad astuſiwad järele.

Kambris ſeiſis laud ja ſelle pääle oli iluſasti üles laotatud ja ſeatud: ſiidi- ja ſammeti-riidepakid, kuldſed käerõngad, ſõrmuſed, prosſid jne. Mõlemad ſajarublaliſed paberid, mida ta emandatele andnud, paniwad need ka laua pääle ja lõppeks kõik kolm oma kihla ſõrmuſed.

„Siin on emand Eineri ja neiu Jakobſoni pruut-ehted, mida Teie neile oſtnud ja meie kõigi kihlaſõrmuſed,“ algas emand Waher pühaliku tõſiduſega. „Ja kahjurahad, mida me praegu ſaanud, liſame ka juurde. Meie ei tarwita nendeſt kingitusteſt keegi midagi. Warsti peetakſe Tallinnas waeste leskede hääks ſuur näitemüük ära. Teie olete ometi ſelle poolt, et meie Teie lahked annid **waeste leskede** hääks ohwerdame, ſeſt meie iſe oleme rikkad leſed, nagu Teie teate. Ka neiu Jakobſon on leſk — ta ſai leſeks enne mehele minemiſt. Ka temal ei ole meie nõuu wastu midagi. — Kui ſoowite, ſiis joome nüüd ühes koos toas tuliſt teed, iſand Tuts, ja ſiis lahkume ſõbruſes!“

„Ma tänan,“ ütles Tuts nagu haua põhjaſt, „ma ſõidan parem — Rakwereſſe!“ . . .

Ta kobis koledaſt majaſt wälja.

Kolm pruuti lehwitaſiwad talle ninarätikutega järele . . . .

12.

„Jumala päraſt iſand Tuts, mis Teile Tallinnas on õieti juhtunud? Teie olete kümme aastat wanemaks läinud. Nägu on Teil nagu kolletanud kapſa leht. Ega Te' ometi haige ole?“

„Wäga haige!“

„Ja ükſipäini tulete ning kihlaſõrmuſt ei ole Teil ka ſõrmes?“

„Ei ole!“

„Teie olete wäga pahas tujus.“

„Ja.“

„Kas teate, mul on Teile wäikene uudis teatada. Minu onu on neil päewil Narwas ära ſurnud — ma pärin temalt wiisſada rubla.“

„Soo! Juſt niipalju makſis mul Tallinnas koſjakäik!“

„Ja naeſt ei ühtigi!“

„Mitte poolgi!“

„See on ju ſiis ſuur kahju.“

„See kahju peab aga taſutud ſaama. Teie pärite wiisſada rubla — andge ſee raha mulle!“

„Teile?“

„Nojah! Teid ennaſt wõtan ma kaaſaks.

„Ah ſoooooo?“

Emand Bollmann tegi äraräägimata häbeliku näo ja lõi ſilmad plakſudes maha.

„Ja wõi ei?“

„Jaaa ſiis“ . . . .

Aadam toetas pää iluſa emanda rinnale ja hakkas nutma kui laps. Ta nuttis emanda kleidi märjaks. Tükk aega nuttis ta. Siis ſai ta ſüda kergemaks. Ta andis emandale nooremehe palawuſega ſuud — pale, nina, otſaeſiſe, iſegi tahmaſe käe pääle.

Siis hakkas ta wälja minema.

„Kuhu nüüd!“

„Õpetaja juurde.“

„Juba täna?“

„Silmapilk!“

„Oh ſa hää, armas, kallis magus Aadam!“ ohkas emand Bollmann. — — —

13.

Aadam Tuts on naeſemees — emand Waher on mehel — neiu Jakobſon on mehel -- emand Einer ükſi on weel leſk. Suurt takistuſt teeb mehele ſaamiſeks ſoolatüügas nina pääl. Emand Einer laſeb minu läbi teada anda, et ta arsti, kes teda ſelleſt ſoolatüükaſt wabastab, kohe meheks wastu wõtab, olgu ta ka waeſem kui mina, nende ridade kirjutaja. Ma loodan, et minu teadaandmine terwe arſtliſe ilma kihama paneb. . .

Eduard Wilde.

Seda ja teiſt.

Õnnetu inimene. Madridi ajalehed kirjutawad praegu ühe Amerika ſuure ajakirja päätoimetaja ſurmaſt. Seeſama olla aastakümned oma lehte nii püüdnud toimetada, et ta rahwa meele päraſt oleks; aga et ſeda mitte ei ſuutnud korda ſaata, on ta meele heitnud ja endale otſa teinud. Enne ſurma on ta aga ſelle põhjuſed kirja pannud ja ſeda testamendina nende kaſuks käskinud awaldada, kes ka ajakirjanikkudeks tahawad hakata. Õnnetu kirjutab: „Midagi ei ole ilmas raskem kui lehte toimetada. On ſelles palju politika ſõnumid, ſiis karjuwad lugejad, et lehe igawene politika lärm nende elu lühendada; on wähe ſellekohaſeid ſõnumid, ſiis ſiunatakſe ja ſõimatakſe toimetajat totraks, igawaks, aruta inimeſeks. Toob leht wäikeſi wärskeid tähenduſi, ſiis on ta keelepeksja ja laimaja; ei tee ta ſega aga mitte, ſiis üteldaks, ta ei taha tõtt awaldada. Teeb ta tublisti nalja, ſiis ei ole ta muud kui paljas naljahammas, kelle juttu tarwis 'pole tõeks pidada; jätab ta ſelle kõrwale, ſiis on toimetaja ſilmateener, pilkja. Annab ta palju algupäraliſi tükka, ſiis ſeletawad targemad, et ſee parem oleks, kui ta oma lori aſemel teisteſt lehtedeſt hääd aſjad ära kirjutaks; teeb ta ſeda, ſiis üteldakſe, ſee mees ei mõista muud kui kääriſid ja kliiſtrit tarwitada. Räägib ta ükſikuteſt inimesteſt ja ſeltſideſt, ſiis ſõimatakſe teda tülikaks, tooreks; ei kõnele ta nendeſt mitte, ſiis on ta ilma ſeiſukoha- ja ſihita, arg, alatu inimene, kes waikimiſe eeſt waſt makſu on wõtnud. On ta naesterahwa õiguste poolt, ſiis ſiunawad teda mehed; on ta nende wastu, ſiis kaotab oma lugejannad. Kiidab ta riigiwalitſuſt, ſiis heidetakſe talle ette, et ta orjameelne ära ostetud ajakirjanik olla, kes ſelle eeſt auukohtaſid ehk märkiſid ihaldab; on ta wabameelſete poolt, ſiis on ta mässaja, kardetaw mees; on ta wanameelne, ſiis on ta weel kardetawam wastane, hull oma kaſu püüdja; on ta waimuliste laagriſt, ſiis on ta oma meelſuſe päraſt weel kõige kardetawam. Käib ta kirikusſe, ſiis on ta ſilmateener, waganägu; ei tee ta ſeda mitte, ſiis on ta uſkmata inimene, kes oma lehega jumalakartlikkude perekondade keskele kihwti külwab. On ta alati oma kirjutustoas töös, ſiis ei ole ta muud kui raamatu-uſs, kes ilma eluſt enam midagi ei tea; on ta elumees, ſiis ſõimatakſe teda hooletuks, pääliskaudſeks. Makſab ta oma rehnungid iluſasti õigel ajal ära, ſiis kuulutatakſe, et ta hirmus rikkaks meheks ſaab ning ametiwendade tulud oma tasku topib, ei makſa ta mitte, ſiis on ta tuiſulane ehk priiskaja, kes oma ametit ei oskawat. „Et kõigiſt nendeſt kiuſatusteſt pääſeda,“ lõpetab testamendi tegija, „laſen enda maha.“

Erilaſed ja parmud.

Ema (kirikuſt wälja tulles oma tütrekeſele:) „Armas Liiſi, miks ſa nii naeruliſe näo tegid, kui ſa kiriku kotti raha panid?“ — Liiſi (imestades ema otſa wahtides:) „Kas ſa ſiis ſeda ei tea, armas ema, meie koolmeister ütleb ikka: „Rõõmuſt andjat armastab Jumal!“

pool purjus pääga wõidu ajama, kus juures mitmed ümber ajaſiwad, käe- ja jalaluid puruſtaſiwad ja näguſid lõhkuſiwad, milleſt wiimaks ſuur tüli tõuſis. Õnneks juhtus kihelkonna kohtu-herra ka ſeda teed mööda ſõitma; teda nähes häbeneſiwad tülitſejad nii palju, et aſi ſeekord lõppes. Aſi on praegu küll kohtu all ja lootuſe järele ſaawad ſüüdlaſed ſeaduslikku trahwi, aga kas wigaſed kõik oma endiſt terwiſt ſaawad, on hoopis kahtlane. — Paha hallikas ſiinſe rahwa elukombetele on J. walla W. kõrts, mis juba mõnda aega kuiw oli, käesolewa aasta juuli kuus aga uuesti „hüüdma“ hakkas, nagu ſiit rahwa kõnekäänd ütleb. Nimetatud kõrts on päris kurjategude hallikas ja aſupaik. Kahju ja wäga kahetſemiſe wäärt, et kõrtſimees ſeeſuguste ſõber ja eeſtſeisja on, nagu ſee hiljuti näha oli, kui ühel kaupmehel kõrtſimehe tagakambris ſaapad jalaſt ära rööwiti ja ſaabaste omanikku iſe weel kimpu taheti ajada. — Wäga oleks ſoowida, et auuwäärt mõiſa herra, kes oma wallale prii-koolimaja andis tarwitada ja weel mõnda muud hääd on teinud, ſelle kurjaſünnituſe urka kinni paneks ja ſel kombel mitme walla tänu ära teeniks. I. K.

— Meil ſiin Sindi wallas ſai 20. aug. ſ. a. walla koolimaja juures näitemüük ära peetud kohaliſe kooli oreli hääks. Ilm oli ilus ja rahwa oſawõtmine kaunis rohke. — Siſſetulek oli ülepää kõik kokku 422 rbl. 75 kop. Rehnungid õlle, wiina ja ſöökide eeſt ja weel teiſed kulud 186 rubla 75 kop. maha arwatud, jäi puhaſt ſiſſetulekut järele 236 rubla. Südamelikku tänu ütleme kõigile, kes ſelleſt näitemüügiſt lahkesti oſa wõtſiwad, nimelt Sindi mõiſa walitſeja hr. Niclaſenile, kes jõuu- ja nõuuga ligi aitas. Kooli tarwis ſai ka orel juba muretſetud, Pärnuſt oreli ehitaja iſand Lementy käeſt. Orel on 4 regiſtriga, 2 puu- ja 2 tina-wiledega ja makſab 200 rubla. — Üle jäädawa raha 36 rubla eeſt ſaab koolimajasſe tänawu aasta uute kohtute alguſe mälestuſeks Keisri Herra pilt ja Riigi lipp muretſetud ja kohaliſe laulukoori tarwis noodiraamatud ostetud ja korras peetud.

Näitemüügi toimekond.

— 3. ſept. oli „Kalewipoja“ ſeltſis näitlus Wõſu näitlejateſt. Etendati „Iſaiſa wiiſi“ ja „Jäska Härg,“ mõlemad kaunil wiiſil. Sagadi laulukoor oli waheaega lõbustamas.

— Narwaſt. „Põhjamaa ööpik“, neiu Alma Fohſtröm, andis 7. ſkp. ſiinſes aristokratide ſeltſi majas kontſerti. Fohſtrömi laulude wahel mängis Katharine v. Rannſchewitſch ütlemata iluſasti klawerit. Rahwas, mis pääle Narwa kaugelt kokku oli tulnud, awaldas kontſerdil haruldaſt waimustuſt: ööpikule hüüti tuhandalla kordadele kiituſt ning tänu. Wäga kahju aga, et põhja ööpik ühtgi laulu mitte Soome ehk Eesti keeli ei laulnud. J.

— Simuna köster W. Normann tuttaw Eesti waimulik kirjanik, pidas 10. ſept. oma kuldpulmi.

— Jõhwi Wene kool on nüüd Bratſtwo ſeltſi hoolitſuſe alt miniſteriumi alla antud. Jõhwis aſuw Bratſtwo pooleſt üles peetud haigemaja tahetakſe ſäält Pühtitſisſe aſutada ja ſelleks ſääl pooleli ſeiswat ehituſt tarwitada, mida Luteruſe uſu kirikuks ehitama hakati. Wene ajaleht „Graſhdanin“ ſoowitab ſelle peatſet täideſaatmiſt.

Politika ringwaatus.

Sakſa keiſer on omad wäeharjutuſed nüüd lõpetanud ja awaldab oma atſustes ſõjawäele rohket kiituſt Sakſa ſõjawägi olla täiesti tubli, nii et riigi auu ja wõim ſelle mõjul kindlal põhjal ſeista. — Hannoweris olek olla keisrile nii meeldinud, et ta lubanud olla, iga aasta mõni aeg ſääl elutſeda.

Inglis maal on kena nõuu ſäälſete waimulikkude ſeas tekkinud: uuesti klooſtriſid ja munga orduſid oma maal aſutada. Nagu teada, on Inglaſed enamasti Ewangeliumi uſuliſed, ehk küll nende uſk ei Luteruſe ega Kalwini uſuga kokku ei käi. Nende kirikut nimetatakſe „piiskopi kirikuks,“ ſeſt et neil eſimeste ristikoguduste wiiſil igas ſuuremas koguduſes piiskopid ametis on. Nende katoliku uſuſt taganemiſe korral kaotati muidugi ka klooſtrid ja munga-ordod ära, kuid nüüd on mitmelt poolt tarwiliſeks arwatud, uut ordod, nimelt haigete ja muude hädaliste eeſt hoolitſemiſeks, aſutada. Ja enamasti näiwad Inglis waimulikud mehed ſellele nõuule põhjusmõttelikult peri olewat, kui ka uue aſutuſe põhjuskirjade juures mõnes tükis nende mõtted ühte ei käi. Et ka Ewangeliumi uſu maades mitmed waikſe ja waguſa klooſtri-elu ja musta kübara järele igatſewad, 'pole enam uudis. Õigel juhatuſel ja tublil kohuste täitmiſel wõib ka klooſtri elanikkude tegewuſeſt mitmet moodi ja paljudele tulu ja õnnistuſt tulla.

Prantſuſe maal on ſuur walimiſe lahing nüüd ju lööduud, aga otſuſt ei tea ſeni weel. Boulanger oli ſelleks päewaks Prantſuſe randa Jerſey ſaarele tulnud, kuſt tal parajal ſilmapilgul hõlbus oleks olnud, oma ſõprade keskele ilmuda.

Prantſuſe walimiste kohta wõib wanaſõnaga ütelda: palju kiſa, wähe willu. Kui ſuure rahuga hakati ju paari aasta eeſt rahwaſaadikute uuſi walimiſi nõudma, ja mida ligemale need tuliwad, ſeda ſuuremaks kaswas erutus ja ärritus, ühelt poolt lootus teiſelt poolt kartus. Ja walimiste ettewalmistamiſel oli ka nii otſata kiſa ja kära, tüli ja tõra, et mitmedgi hirmus oliwad, mis weel walimiſel eneſel ſünnib. Linnades oliwad kõik majaſeinad ja latrepostid kuulutustega mitmekümne kordſelt kaetud. Ja nüüd — walimiſed läkſiwad nii waikſelt ja rahuliſelt nagu ſeda Prantslasteſt keegi ei oodanud. Ka erakondade ſeis rahwakogus ei näi ſelle walimiſe läbi ſuurt ühtigi muutunud olewat, ehk küll täieline otſus alles järelwalimistel ilmub.

Ministeriumi teatuſe järele on nüüd 560 walimiſeſt otſuſed teada. Walitud on 244 wabariiklaſt, nende arwus 167 parajuſe meelſet ja 57 põhjani muutjat (radikaallaſt), ja 169 walitſuſe wastaliſt, nendeſt 86 kuningriiklaſt, 51 Bonaparilaſt ja 21 Boulangiſtlaſt. Järelwalimiſi on 177 kohas waja; nendes loodetakſe 135 kohas wabariiklaſi wõitwat, kuna teistes kohtades ſeda wähe loota olla. Selle järele ſaaks uues rahwaſaadikute kogus 379 wabariiklaſt ja 201 walitſuſe wastaliſt olema. (Arwud näiwad ſegaſelt üles antud olema. P. t.) 16 walimiſe kohaſt ei ole otſuſt weel teada. — Boulanger ſai Montmartre linnajaos rahwaſaadikute walimiſel 5880 häält, ta wastane Joffrin (radikaallane) 5500. Jules Ferry kukkus Vasgueſſi maakonnas walimiſel läbi, miniſter Goblet Amienſis.

Sõnumid Tartuſt.

— Preili Miina Hermann annab pühapäew 24. ſkp. Tartu Maarja kirikus oreli-kontſerti. Ligi ſaab laulma üliõpilaste laulu-koor. Et ſelles kontſerdis iſeäranis kauniſt kuuljatele pakutama ſaab, on mõista, ja meie juhatame oma lugejate tähelepanemiſt ſelle pääle. — Kontſert Rõngus 17. jääb pidamata.

— Tartu koolikonna kuratori herra Kapustin tuli minewal nädalil päälinnaſt kodu, läheb aga pea jälle ſinna tagaſi.

— Liiwi maa arukorraline maapäew kutſutakſe 18. oktobril Riiga kokku.

— Liiwi maa kuberneri herra on ſellel nädalil oma ülewaatamiſe reiſi kubermangus ette wõtnud.

— Keegi tarkpää on ſelle mõtte pääle tulnud, tiku mõlemisſe otſa weewlit panna, nõnda et neid kaks kord wõib pruukida, kuna ühekordne aktſiiſi raha makſetud ſaab. Nagu „Nowosti“ teatab, ſaab aktſiiſi walitſus ſelles asjas ka tarwiliſi abinõuuſid tarwitama.

Sõnumid Tallinnaſt.

— Õhuſõitja Leruu ſurnukeha, kes Tallinnas nii õnnetult oma tegewat elu lainetes lõpetas, ei ole weel tänini üles leitud, ka tema kukkumiſe ſirmi mitte. Arwata on, et ta ſirmi nööride ſisſe mäsſitud ſai ja ſellega ühes põhja wajus. Nii ſai tähtjas ja ſüdi kunſtnik oma ſirmi ſisſe maetult, millega ta nii tihti õhuſõitudel omale auu ja kiituſt teenis, mere põhjas omale wiimſe hingamiſe paiga. Juſt kolme aasta eeſt hakkas ta oma kunsti awalikult näitama ja on ſelle ajaga 279 korda õhuſõitu ette wõtnud. Ta oli 32 aastat wana Nju-Jorkiſt pärit ja jõuukaſt perekonnaſt, enne laewakapten, wäikeſe kaswuga aga kena mees. Hoiatuſeks on ta kurb ots igale ſarnaſe katſe ettewõtjale küll. — Tema mahakukkumine wette oli ju nii raske olnud, et ſee temale ſurma pidi tooma. Mis takistus temal õhuſõidul oli, et ta ſirmi enam walitſeda ei ſuutnud, on tänini ſelgimata. Ta oli nii kõwasti kukkunud, et weſi 4 ſülda üles pritſis. Leruu oli kohe wette wajunud ja ainult mõneks ſekundiks weel nähtawale tulnud. Et ta tubli ujuja oli ja ſelle päraſt hää meelega ennaſt juſt wette maha laskis ei oldud ſugugi eſiotſa hirmus, kui ta mere kohale lendamiſt nähti, aga pea tuli põrutaw teade haledaſt õnnetuſeſt. — Praegu, kus ſeda kirjutame, tuleb meile teatus, et õnnetuma ſurnukeha ühes ſirmiga neljapäew mereſt üles leitud ja Tornimäele lahtilõikamiſeks wiidud. Arſtlik järelwaatamine ſaab ſiin ehk ſelguſt tooma.

— Kuratori herra käſu pääle on rahwakoolide inſpektor Poska linna kooli-kollegiumi liikmeks ſeatud.

— Tallinna kubermanguſt wõetakſe tänawu ülepää 903 meeſt ſoldatiks ja nimelt Harju maalt 263, Wiru maalt 277, Järwa maalt 149 ja Lääne maalt 214 meeſt.

Uuemad ſõnumid.

Pariſiſt. Raudteede kongresſi nõuupidamiſed lõpetati ſiin 11. ſept. Otſuſeks tehti, lähemat kongresſi Peterburis ära pidada.

— Walimiste üle awaldawad kõik erakonnad rahulolemiſt. Wabariiklaste arwamiſe järele ſaada uues rahuſaadikute kogus umbes 200 walitſuſe wastaliſt olema, kuna wastaſed erakonnad loodawad, nende arwu wähemaſt 225 ſaawat. Täieline ſelgus tuleb järelwalimistelt, mida 24. ette wõeta ſe. Wabariigi meelſed ajalehed rõõmustawad walimistes ſaadud wõidu üle ja loodawad, et uues ſaadikutekogus enam lõhked enamuſe wahel auustatud ſaawad. „Journ. de Deb.“ rõõmustab Boulangeri meelſete allajäämiſe üle, uue ſaadikutekogu wastu, aga ei awalda ta ka uſalduſt. — Pariſi 42 walimiſe ringkonnas oli 317 kandidati üles astunud; nendeſt on ainult neli jäädawatt walitud, nimelt Boulanger, Laguerre, Farcy ja Brisſon, mujal peab uuesti walitama.

— Uus rahwaſaadikute-kogu ſaada alles nowembri kuul kokku kutſutud, et walimistel ſündinud ärritus ſeni wäheneda wõiks. Awamiſel ſaada miniſterium wiſt ametiſt ära astuma. Baulangeriſt kuulub, et ta oma plaanideſt weel lahkuda ei taha, waid loodab, et ta walimine makswaks tunnistatakſe ja ta nii ka uues ſaadikute kogus liikmeks ſaab, kus ta uuesti mõjuwaks ſaada.

Belgradiſt. Kuninganna tagaſi tulek ſigitab ſiin ſuurt liikumiſt. Räägitakſe, et kuningas Milan ka ſelleks ajaks tagaſi tuleb ja oma poja mõneks ajaks wäljamaale wiib, ehk koguni aſewalitſuſe oma kätte wõtab, mida ta ka walitſuſe käeſt andmiſe korral omale tinginud olla.

— Raudtee asjas on lepitus korda läinud. Walitſus makſab 9,250,000 pranki kahju taſumiſt.

Wieniſt. K. K. Suurwürſt Alekſei Alekſandrowitſh ſõitis 8. ſept. ſiit Franzensbadi.

Wieniſt. Ülekuulamine Jaroslau kurjatöö asjus on lõpetatud, milleſt ſelginud on, et ſee plaanilikult ette walmistatud olnud ja politika põhjuſel ſündinud — Greeka kuningannat oodatakſe Wieni, kuſt ta kuningaga ühes kodu läheb.

Põhja telegrafi-agenturi telegrammid.

Peterburis, 12. ſept. — Täna awaldatud ſeadustekogu nummer awaldab Kõigekõrgemalt kinnitatud riiginõuukogu hääksarwamiſt walitſuſe ülewalwamiſe kohta panga aſutuste üle, millel walitſuſelt kinnitatud põhjuskirju ei ole. Selles asjas on rahaminiſtrile palju woli antud. — Ühes on ka miniſtrite-komitee otſus raudteede makſude korra wäljaandmiſe üle kuulutatud.

— 13. ſept. — Kõigekõrgema lubaga ſaab rahakorjandus awatud, õndſa Keisrinna Maria Feodorowna mälestuſekuju aſutamiſeks Peterburgi. Korjanduſi wõtawad wastu kuberneride ja mõisnikkudekogu päämeeste kantſeleid.

— Riigipanga abipangad mitmes Poola maa wähemates linnades kaotatakſe ära.

Belgradis, 13. ſept. — Walitſuſe poolt püütakſe kõigiti endiſe kuninga Milani ja kuninganna Natalie kokkuſaamiſt Belgradis tagaſi hoida, aga mõlemilt poolt awaldatakſe ſelles kangekaeluſt. Milanile on troonilt lahkumiſel ka lubatud, igal ajal aſewalitſejate käeſt jälle wõimu ära wõtta. Walitſuſe ringkondades on ju nõuu pidama hakatud, praeguſt kuningaſugu trooniſt lahti tunnistada ja Karageorgewitſhi printſi tagaſi kutſuda, kui Milan ega Natalie oma jonni ei jäta.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja
Dr. A. K. Hermann

Selle läbi annan kõigile linna- ja maarahwale teada, et minu juures

kunſtwärwi töötoas

№ 2 Tartus, Kalda uulitſas № 2

kõige odawama hinna eeſt igatſugu riiet **wärwitud, trükitud, presſitud** ja **wanutatud** ſaab.

Säälſamas wärwin ma ka kõikſuguſt **willaſt lõnga**, ehk uue moodu järele, niiſamati ka **poolwillaſt, puuwillaſt lõnga** ja **kangaid** igat wärwi; **presſin** ja **wanutan** kõikſugu **kangaid**, niiſama **wärwin** ka igatſeltſi plekkinud **riiet, ſiidi rätikuid, kleidi riiet, jakkiſi, palituid**, meesterahwa **ülikondaſi** ja wõtan **kunſtlikul peſemiſe teel riiete ſeeſt plekkiſid** wälja. Pääle ſelle ſaawad minu juures **kleitidele** ja **ſiidi rätikudele** iluſad kõige uuemat moodi **wärwiliſed lilled** pääle trükitud.
103,6,8,11,4,7,20,3,6,9,32,5,8,42,4,7,50

Kõik wärwimiſed wõtawad meie juures kõigeſt kaks nädalat aega. Hää töö eeſt wastutades, jään auupaklikult

Ludwig Vollmer, wärwija-meister.

Kiwi ja puuſilla wahel Kalda uulitſas nr. 2 omas majas,
Hugo Treffneri kooli kõrwal.

Sellega anname auustatud ostjatele teada, et 1. septembrist 1888

Drümpelmanni masina ja malmi wabriku

tööde wäljamüümiſt ja tellimiste wastuwõtmiſt

Karja wärawa taga, Wäikse Tartu maanteel endises **A. M. Lutheri lauakuuris**, endise wabriku wäljamüüja **A. Melldorff'i** läbi toimetatakse. Sääl müüdakse mitmesuguseid **wiljapeksu-, puhastamise-, külwi-** ja **aurumasinaid, köögipliitasid, wankri assisid, pussisid**, pääle 60 seltsi ja kõiki majaehituse, malmi- ja rauakraamisid ning wõetakse nende pääle tellimisi wastu. Säälsamas on ka weel saada: tislarite ja puuseppade **tööriistu, maaldri wärwisid**, kuiwi ja walmis õerutud, **surnuristisid**, kirjadega ja ilma kirjadeta, 50 seltsi, 30 kopikast pääle kuni 50 rublani. Ilma kirjadeta ristisid on igal ajal kohe walmis saada, aga kirjadega peawad tellitud saama. —
4,10,15,23,34,48,60,71,82,93,106,17,29,40

Puusärkisid

igas suuruses, ilma wälja ehitamata, on igal ajal kohe walmis saada, aga wäljaehitused peawad saama tellitud ja walmistatakse igat wiisi igaühe soowimise järele kõige odawamatest kuni kõige kallimate hindadeni. — Kõiki neid tellimisi wõetakse iga päew wastu ja muretsetakse paraja ning õigete hindadega wõimalikult ruttu kätte. Sääl on ka kõiksugu majaehituse materjali saada nagu: **palka, laudu, tôrwa, pappi** jne. nii kui ka **pôletuse-puid.**

Auupaklikult

Otto Melldorff.

Näitemäng

Wanemuiſe ſeltſi ſaalis Tartus

Mängumehe laulud.

Rahwatükk lauludega 5. järgus 7. pildis.

Piletite hinnad: 75, 50, 40 ja 25 kop.

Eeſtſeiſus.

Sellega annan teada, et minu juures

akna klaaſi

odawa hinna eeſt mõõdu järele lõigatakſe,

peegli klaasi

kõige odawamaſt kuni kõige kallimani (ſelge hõbedaga), kui ka kõige paremaid

teemantiſid

ning kullatud, musti ja pruuniſid

pildi-raamiliistuſid

müüdakſe, piltidele raamid ümber tehtakſe ja ka wanu teemantiſid ümber pandakſe. Hinnad on ikka odawad.

7,100,3,6,9 12

J. Ekſtröm,
Tallinnas Wana turul.

Uus

Wene-Eestiſõnaraamat,

toimetanud **J. Johanſon-Pärna,** ilmus Tallinnas H. Mathieſeni kulu- ja kirjadega **teiſes parandatud ja täiendatud trükis.** Raamatul on juures: **riigiametnikkude klasſitabel,** tähtjas **grammatikaline liſa** ja **esimene ja ainus** Eesti keeles **täieline ſõnade register, kus** Wene keeles **täht Ъ** (jatj) **kirjutatakſe,** täieliste üleüldiste reeglitega. Saada igaſt raamatukaupluſeſt ja trükkija H. Mathieſeni juureſt. Raamatukauplustele ja hulgal oſtjatele hariliſed protſendid. 4,6,9

Rõngu Laulu-ſelts.

Pühapäewal 8. okt. ſ. a. on Rõngu kirikus Tartu Peetri kiriku hääks

waimulik kontſert.

Laul, oreli- ja paſunamäng.

Hakatus kell ½2 p. l.

Piletite hinnad: I. pl. 50 k., II. p. 25 k., III. p. 10 k.

Rohket oſawõtmiſt palub

6,0 **Eeſtſeiſus.**

Juukſelõikamiſe ja habemeajamiſe töötuba

Tartus Riia uulitſas nr. 13. wastu Realkooli on iga ſeiſuſe inimeſele awatud ja ſaawad töö rahul olemiſel hinnad järgmiſed olema: 10—15 kop. juukste ja 5—7 kop. habeme päält. Sääl ſaawad ka habemenoad teritatud. Töötegija **J. Lilienthal.**

106,9,12,5,8,21,4,7,30,3

Ch. Meyeri

pudukaupluſes

Tartus, Tiigi uulitſas nr. 24 (Maarja kiriku juures on wäga odawate hindade eeſt kõikſugu pudukaupa ja näputööſid, nagu tanuſid naesterahwastele ja lastele, wälja õmmeldud põlleſid, ſiidi ſalliſid jne. ſaada. ,9,12

Uniwersiteedi physiologia Institut

pruugib rammaid **kasſa ja koeri.** Päraſt ſünnitamiſt antakſe wanad loomad ſoowimiſe pääle tagaſi. Ka ostetakſe säälſamas noori kasſa ja koeri, kes aga mitte wanemad kui kolm päewa ei tohi olla. Wastu wõtab neid loomi **Lane**, Phyſiologia Inſtituti teener. 6,7,8

Wirulaſe 1887. aasta „Liſa“

on ſaada Tallinna Wäike Karja uul. nr. 398 kaupmees J. Kraut'i käeſt. Hind 150 kop. Ka on 1886. aasta liſa, milles nr. 5 ja 8 aga puudumad.

Arrowalla mõiſa tarwitatakſe warsti üht

◆◆ **töömeeſt,** ◆◆

kes lihtlabaſt ſepatööd oskab teha.

Kiwi maja

õuna-aiaga on müüa Tartus Jakobi uul. nr. 24. 2,4,6

Majad müüa!

Ärilistel põhjustel wõiwad hääd uued majad, käidawate kohtade pääl, priitahtlikult müüdud ſaada. Lähemat teatuſt antakſe ſelle lehe Tallinna kontoris. 2,3,6

Petroleumi

17

(kiwiôli)

kõige peenemalt puhastatud, kõige wähema haiſuga, kõige ſuurema walgustuſe-jõuuga, kõige odawama hinna eeſt on ſaada

4,6,8,1,4,7,03,6,9,2,5,7,1,480

Jakob Hellati

juureſt Tartus.

Tellimiſi wõtab Olewiku kontor igal ajal wastu, ainult mitte ſiis, kui kontor kinni on.

Fr. Nikolai

õmblus-maſinate laager

Tallinnas, Wiru uulitſas nr. 337

ſoowitab kõige paremaks tunnistatud kõrge armiga Sakſa maa Singeri maſinaid, mitmeſuguste parandustega, rättſeppadele ja perekondadele, mitme aastaſe wastutamiſega, kõige odawamate hindadega.

Kingſeppadele ſoowitan

Robert Kiehle

postimaſinaid, mis oma hää ja tugewa wärgi päraſt kõige paremateks maſinateks ſaawad peetud. **Maſina jaguſid,** laewukeſi, nõelu jne. on kõigi ſeltſi maſinatele ſaada. — Maſina õli müün 50 kop. nael.

Müümine ka kuu wiiſi maksmiſega. Paranduſed ſaawad hästi ja odawasti tehtud. 6,9,12,5,8

Rättſeppadele ſoowitame iſeäranis oma tugewasti ehitatud

Õmblus-maſinaid

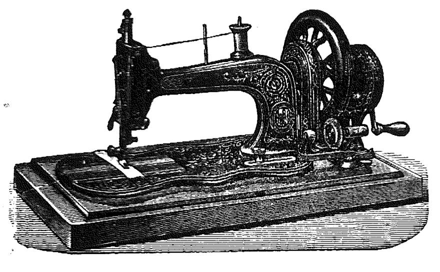

käe- ja jalaga ümberajamiſeks, mis kõrge armiga, ſuure laewukeſega jne. Pääle ſelle on meil alati tagawaral õmblusmaſinaid perekondadele ja kingſeppadele, kui ka nende ükſikuid jaguſid jne. jne. **odawate** hindadega.

Iga meie juureſt ostetud õmblus-maſina eeſt wõtame **täieliſe wastutamiſe kaheks aastaks** oma pääle. Seda on meil, kes me ühtlaſi **mehanika töötoa omanikud** oleme, ükſi wõimalik täieliſelt teha.

Õmblusmaſinate **parandamiſed,** kui ka kõik mehanika tööd ſaawad **hästi** ja **odawasti** toimetatud.

C. Schmidt & Comp. Tartus.

Kauplus: Peterburi uulitſal nr. 2.
Mehanika töötuba: Raatuſe uul. nr. 4. 106,9,12,15

Soowitan oma

ſuurt ladu puuſärkiſid

lihtſaid ja toredaid, odawaid ja kallid. **Suur wäljawalik. Eneſe tööd. Parajad hinnad. Tellimiſi tehtakſe ruttu.**

Pääle ſelle ſoowitan oma ſuurt ladu kõikſugu

puuſärkide ehteid,

jalgu ja **ſõrgu** puuſt ja rauaſt, **wäga odawa hinna eeſt.**

J. Moritz, Tartus

0,3,6,9,12,5,8,21,4,7,0,3,6,9,42,5,8,0 № 8. Raatuſe uul. № 8.

Estonia.

Pühapäew, 17. ſept.

ſuur

muuſiku-kontſert

Onega polgu täieliſeſt muuſiku kooriſt.

Hakatus kell 5 p. l.

Lõppeks tants.

Eeſtſeiſus.

Th. Wiera

laenukasſas

Tartus Riia uulitſal nr. 1 müüdakſe kaſukaid, ſuwe- ja talwepalituid, kuld- ja hõbe-uuriſid, gamaſchiſid, õmblus-maſinaid, kuld- ja hõbe-kettiſid, kuld-ſõrmuſeid, hõbe-luſikaid, 1 Cornet á Piston, püsſiſid ja rewolwrid. 106,9,12

Wotikwere kogukonna kohus Tartu kreiſis, Torma Lohuſuu kihelkonnas, kutſub kõiki ſiin ära ſurnud Tarakwere walla liikme, kingſepa **Andres Peets**'i wõlausklaid ja wõlgnikkuſid ſeega ülesſe, oma nõudmiſed ja wõlad kolme kuu aja ſees, ſee on kuni 13. nowembrini 1889 a. ſelle kohtule üles anda, pääle ſelle täht-aja ei ſaa enam keegi oma nõudmistega kuulda wõetud ja wõlgnikkudega ſaab ſeaduſe järele ümber käidud. 95,106,17

Wotikweres, kog. kohtus, 12. augustil 1889.
Päākohtumees: **Jaan Heppius**
Kirjutaja: **J. Haugas.**

Noori wiljapuid

nagu õuna-, pirni-, ploomi- ja morellipuid, ſiis weelſõſtra- ja tikerberipõõſaid jne., mis wäga hääd ja wastupidawat ſeltſi, on odawasti ſaada Tartus Peetri uul. nr. 19, Peetri kiriku kõrwal, **kunſtkärneri Geisleri** juures. Kõik puud on kuiwa liiwaſe maa pääle istutatud ja kaswawad nad iga teiſe maa pääl ſeda paremini. 106,8

Leiwa küpſetamiſe ja **kauplemiſe koht** on odawalt ära üürida Tartus Küütri uulitſas nr. 7. Schramui õllewabriku wastas.

Willakraaſiſid.

Belgia maa, Dizon'i linna, P. Hanlet'i wabriku **willamaſina kraaſiſid** müüdakſe wabriku omaniku rehknungi ja hinna eeſt: **Tartus,** uues panga majas, **C. G. Müller'i** juures. Ainus-müüja Eesti, Liiwi ja Kuura maal. —150

5678,9

Kahekordne maja

nr. 68 Kaupmehe uul. Tallinnas on müüa.

Müüa üks

talukoht

Ambla kihelkonnas, Kukewere wallas, Karja peres, 44 tesſätini ſuur, hääde põldude-, heina- ja karjamaaga. Kaupa teeb kohaomanik säälſamas. Tema iſe ei ſaa peetud oma ſuure wea päraſt. 5,6,7,8

Kontonie (kera) maſin

willakraaſimiſe tarwis nii kui ka muid willakraaſimiſe maſinaid ja kraaſiſid on müüa Tartu panga majas

C. G. Müller'i kaupluſes.

5,6,8,9,11,2,4,5,7,8,20,1,3,4,6,7,9,30,2,3,5,6,8,9,41,2,4,5,7,9,0

Tütarlapſed,

kes naesterahwa riiete õmblemiſt ſoowiwad õppida, wõiwad endid teatada Tall., Wana Posti uul. nr. 11. Roſenbergi majas. 6

Talukohad

ſaawad müüdud Sutlema ja Mäeküla mõiſas, Hageri kihelkonnas.

Peterburi kubermangus, Ouduwa kreiſis, Schepetſi kihelk. ſaab

Tſchisti mõis

kõige inwentariga müüdud. Teatuſt annab baron Stakelberg Sillamäel, üle Waiwara raudtee jaama.

Дозволено цензурою — Дерптъ 15. сентября 1889. Печатать разрѣшается Полицiймейстеръ Растъ. Trükitud K. A. Hermann'i juures Tartus 1889.